

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Bisschopslaan te Beerse

**Vanessa Vander Ginst
Wouter Yperman
Laurane Dupont**

**Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Bisschopslaan te Beerse

**Vanessa Vander Ginst
Wouter Yperman
Laurane Dupont**

**Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Bisschopslaan te Beerse
--

Initiatiefnemers:	Gemeente Beerse
Projectleiding:	Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst, Wouter Yperman & Laurane Dupont
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2017, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p.1
Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	p.2
1.1 Beschrijvend gedeelte	p.2
1.1.1 Administratieve gegevens	p.2
1.1.2 Archeologische voorkennis	p.4
1.1.3 Onderzoeksopdracht	p.7
1.1.4 Beschrijving geplande werken	p.7
1.1.5 Werkwijze	p.8
1.2 Assessmentrapport	p.10
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	p.10
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	p.14
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	p.21
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p.24
1.2.5 Synthese	p.24
1.2.6 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek	p.25
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	p.26
2.1 Administratieve gegevens	p.26
2.2 Gemotiveerd advies	p.26
2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p.27
2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p.27
2.3.2 Onderzoeksmethode	p.28
2.3.3 Onderzoekstechnieken	p.31
Bibliografie	p.32
Bijlagen	
Bijlage 1 Paleolandschappelijke boorinventaris	
Bijlage 2 Fotoinventaris	

bovengrondse verdiepingen. Het Tempelhof, dat op de lijst van vastgesteld bouwkundig erfgoed staat, zal worden geïntegreerd in de nieuwbouw maar ondergaat zelf geen wijzigingen.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek, dient gewezen te worden op de noodzaak van verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem). Reeds uitgevoerde landschappelijke boringen wijzen op een afdekkende (plaggen)bodem, die wellicht zorgde voor een gave bewaring van potentieel aanwezige archeologische (bodem)sporen.

Het projectgebied bevindt zich in het centrum van Beerse op een hoogte tussen 24,5 - 25 m TAW. Het projectgebied ligt op de rand van de vallei van de Laakbeek met de Grote beek ten noordwesten. Algemeen stijgt het reliëf naar het noorden toe, het reliëf binnen het projectgebied zelf is echter nagenoeg vlak.

Op de geraadpleegde historische kaarten (Kabinetskaart van Ferraris (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen en de kaart van Vandermaelen) is het projectgebied niet bebouwd. Het enige relatief grote gebouw binnen het huidige projectgebied is het Tempelhof, een voormalig zomerverblijf uit 1869.

Volgens de gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) zijn in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied talrijke gekende archeologische waardes geïnventariseerd. De meeste (archeologisch onderzochte) sites liggen meer naar het noorden (iets hogergelegen). Toch is de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zeker interessant, met de in oorsprong volmiddeleeuwse St.-Lambertuskerk (CAI951959) ten noorden en de pastorie van St.-Lambertus (CAI951961) net ten zuiden. Deze zou herbouwd zijn op dezelfde plaats en was vroeger omweld. De nabije omgeving van de Sint-Lambertuskerk geldt als één van de drie ontstaanskernen van Beerse.

De nabijheid van deze middeleeuwse gebouwen schept dan ook vooral een verwachting voor het aantreffen van middeleeuwse occupatie. Toch kunnen ook resten en vondsten uit andere periodes niet uitgesloten worden. De afdekkende (plaggen)bodem, die volgens de landschappelijke boringen op het terrein voorkomt, zorgde wellicht voor een gave bewaring van potentieel aanwezige archeologische (bodem)sporen.

Momenteel is archeologisch vervolgonderzoek op het terrein echter niet aan de orde omdat de initiatiefnemer eerst de bouwaanvraag wil indienen.

Daarom zal een programma van maatregelen worden opgesteld voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem²⁶.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

²⁶ Zoals omschreven in het Erfgoeddecreet 2013, 5.4.7 “Procedure bij de onmogelijkheid of de onwenselijkheid om voorafgaand aan het aanvragen van de vergunning een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren”.

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte - al dan niet begraven - (paleo)bodems aanwezig?
- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?
- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

De onderzoeksmethode beslaat de volledige oppervlakte van 4654 m² van het vergunningsgebied waarin de nieuwbouw komt te liggen (fig. 2.2).

Bij de effectieve uitvoer van het archeologisch vervolgonderzoek wordt uiteraard rekening gehouden met de toekomstige beslissing om eventueel bepaalde bomen of structuren in het park te laten staan.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment beantwoord zijn.

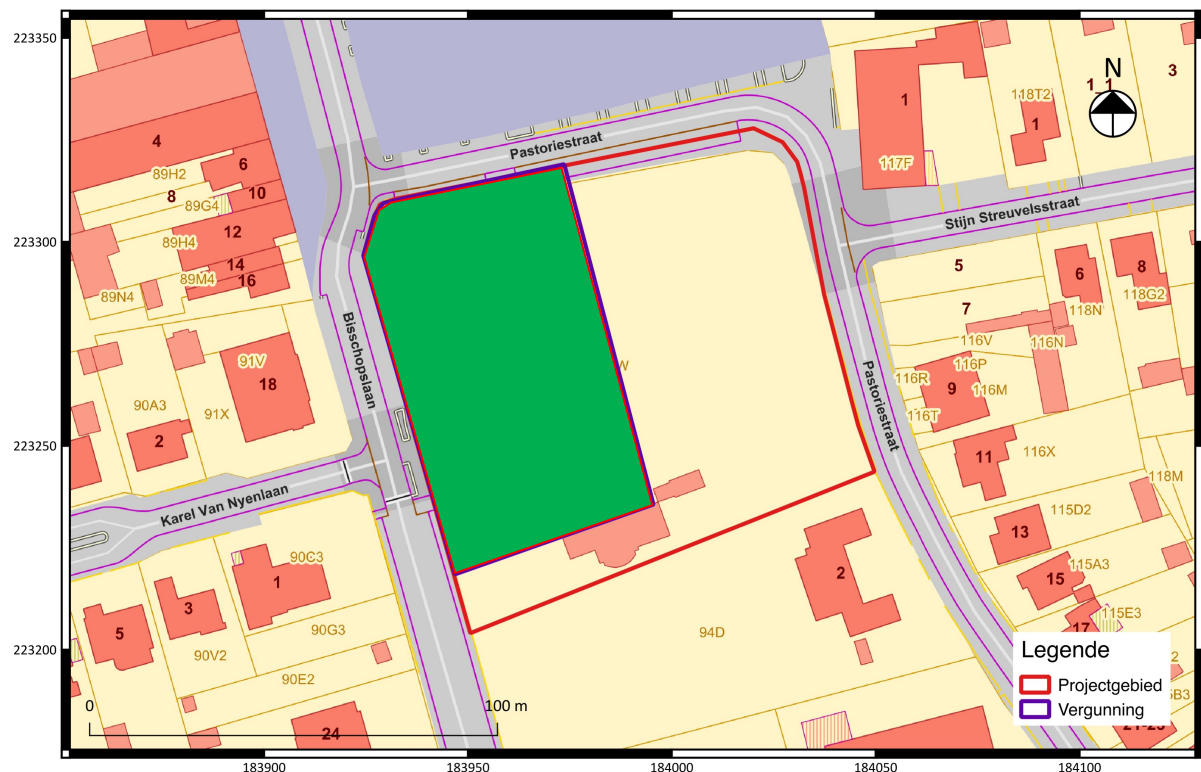

Fig. 2.2: Kadasterplan met inkleuring van de delen van het projectgebied die in aanmerking komen voor uitgesteld vooronderzoek (©CADGIS).

2.3.2 Onderzoeksmethode

De keuzes van de methodes voor verder vooronderzoek en het wel/of niet uitvoeren van deze onderzoeken, worden gebaseerd op de volgende vier criteria:

- 1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?
- 2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?
- 3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
- 4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Ja	Er werd voorafgaand een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd om de lithostratigrafische opbouw van het terrein beter te kunnen inschatten door middel van een landschappelijk booronderzoek. De resultaten van het onderzoek kon een antwoord verschaffen op de volgende onderzoeksvragen: - <i>Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?</i> De relevante archeologische diepte schommelt tussen 0,65 en 1,50 m onder het maaiveld. - <i>Zijn er nog intacte - al dan niet begraven - (paleo)bodems aanwezig?</i> Neen.
Landschappelijke profielputten	Nee	Aangezien de bovengenoemde vraagstellingen beantwoord kunnen worden aan de hand van een landschappelijk booronderzoek is het niet noodzakelijk om deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-baten).
Geofysisch onderzoek	Nee	Het is niet nuttig om deze methode toe te passen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens met betrekking tot de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Deze methode is vooral nuttig op terreinen waar ondergrondse lineaire bodemsporen en (muurwerk)constructies met hoge graad van zekerheid worden verwacht op basis van het bureauonderzoek, wat hier niet het geval is.
Veldkartering	Nee	Het is onmogelijk om deze onderzoeksmethode toe te passen, aangezien uit de bodembedekkingskaart en de luchtfoto's blijkt dat het terrein is begroeid (geen geploegd akkerland aanwezig).

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	nee	Deze methoden zijn enkel noodzakelijk indien uit het landschappelijk booronderzoek blijkt dat er begraven (paleo)bodems aanwezig zouden zijn waardoor een hoge verwachting bestaat voor <i>in situ</i> bewaarde vuursteenvindplaatsen en artefactenconcentraties uit de prehistorische periode (steentijd en metaaltijden).
Waarderend archeologisch booronderzoek		
Proefputten in functie van steentijd artefactensites		
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein. Een proefsleuvenonderzoek laat toe inzicht te krijgen in de verstoringsgraad van het bodemarchief en de bewaringstoestand van eventueel aanwezige archeologische waarden. De resultaten van het onderzoek kunnen een antwoord verschaffen op de volgende onderzoeksvragen: - Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd? - Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen? - Is verder archeologisch onderzoek nodig?

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord.

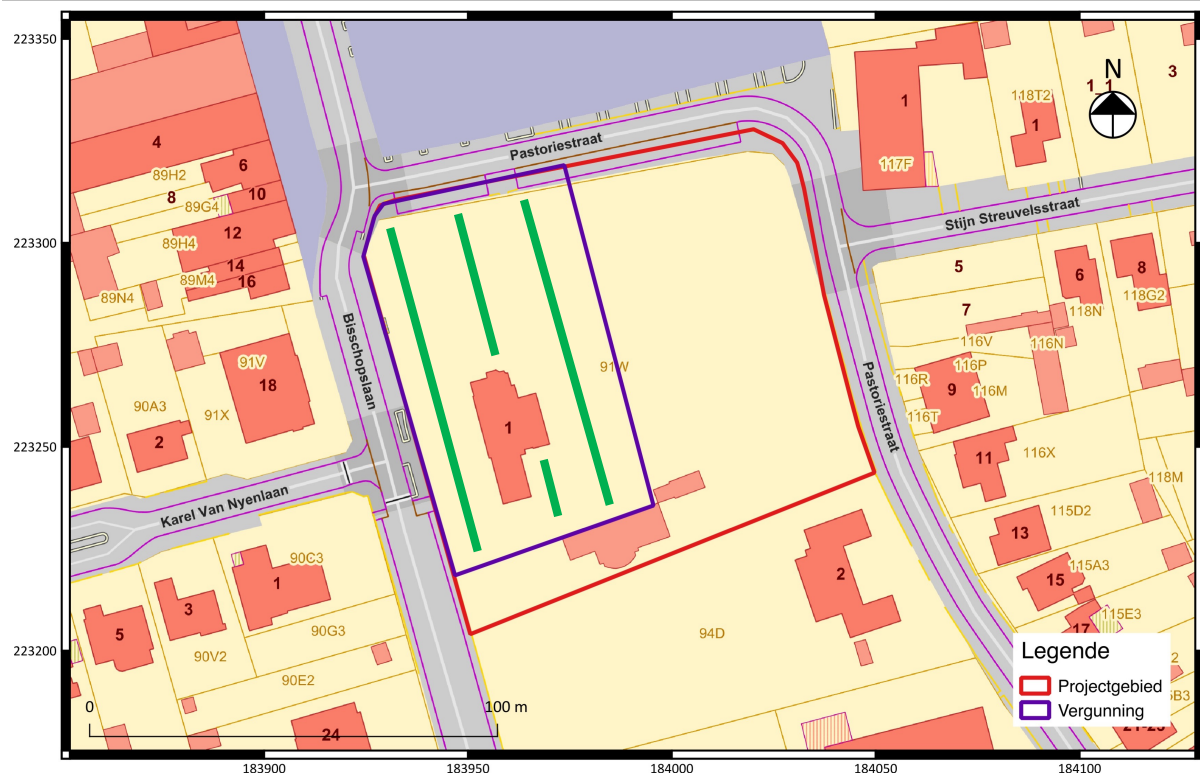

Fig. 2.3: Sleuvenplan.

2.3.3 Onderzoekstechnieken

Proefsleuvenonderzoek: techniek en motivatie

De sleuven worden aangelegd volgens de bepalingen uit de Code van Goede Praktijk (CGP 8.6). Er wordt geopteerd voor drie sleuven met een NW-ZO-oriëntatie (fig. 2.3) om zo, haaks op het zwakke reliëf binnen het projectgebied een optimale zichtbaarheid van de sporen te hebben en om zowieso haaks op de voormalige omwalde structuur ten zuiden van het projectgebied te vallen-moest deze toch wat overlappen met het projectgebied. Het Tempelhof, dat op de lijst van vastgesteld bouwkundig erfgoed staat, wordt bewaard. Op het terrein zal dan ook concreet worden gekeken tot hoever de sleuven tot tegen het gebouw kunnen worden getrokken, om uiteraard schade aan het gebouw te vermijden.

Omwille van praktische aspecten zoals snelheid en efficiëntie wordt geopteerd voor 2 m brede, parallelle proefsleuven met een tussenafstand die niet meer dan 15 m van middenpunt tot middenpunt bedraagt. De sleuven worden aangelegd tot op alle archeologisch relevante vlakken. De dekkingsgraad van 12,5 % volgens conventies wordt conform de Code Goede Praktijk opgesplitst in 10 % sleuven en 2,5 % kijkensters.